

T. B. M. M.
İYİ PARTİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Tarih: 18.06.2026
Sayı: 16

8/135

Op. Dr. Turhan ÇÖMEZ
Balıkesir Milletvekili
İYİ Parti Grup Başkanvekili

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Avrupa Parlamentosu Genel Kurulunda 17 Haziran 2026 tarihinde kabul edilen “2025 Komisyon Raporu Üzerine Türkiye” başlıklı karar ile bu karar çerçevesinde Türkiye’nin Avrupa Birliği üyelik sürecinin mevcut durumu, hükümetin AB üyelik hedefi konusunda izlediği politika, üyelik müzakerelerinin fiilen donmuş olmasının nedenleri, demokrasi ve hukuk devleti alanlarında yaşanan gerilemeler, Anayasa Mahkemesi kararlarının uygulanması, ifade ve basın özgürlüğü, muhalefet üzerindeki yargı baskısı, Gümrük Birliği’nin güncellenmesi, vize serbestisi, göç ve geri kabul politikaları ile yeni AB göç ve geri dönüş düzenlemelerinin Türkiye bakımından doğuracağı sonuçlar hakkında Anayasa’nın 98’inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 102’nci ve 103’üncü maddesi uyarınca genel görüşme açılmasını arz ederiz.

Op. Dr. Turhan ÇÖMEZ
Balıkesir Milletvekili
İYİ Parti Grup Başkanvekili

GEREKÇE

Avrupa Parlamentosu, 17 Haziran 2026 tarihinde kabul ettiği “2025 Komisyon Raporu Üzerine Türkiye” başlıklı kararda, Türkiye’nin Avrupa Birliği aday ÷lke statüsünü koruduğunu, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti’nin AB üyeliğini resmî siyasi hedef olarak beyan etmeyi sürdürdüğünü, ancak üyelik müzakerelerinin 2018 yılından bu yana fiilen donmuş durumda olduğunu belirtmiştir. Karar, Türkiye’nin Avrupa Birliği üyelik sürecinin ilerlememesinin temel nedenini demokrasi, hukukun üstünlüğü, yargı bağımsızlığı ve temel haklar alanlarında yaşanan gerileme olarak değerlendirmektedir.

Bu tablo, iktidarın uzun süredir dile getirdiği Avrupa Birliği üyelik hedefi ile fiilen izlediği siyaset arasındaki ağır çelişkiyi ortaya koymaktadır. Hükümet, uluslararası platformlarda Avrupa Birliği üyelik hedefinden vazgeçilmediğini söylemekte; ancak içeride yargı bağımsızlığını güçlendirecek, temel hakları güvence altına alacak, basın özgürlüğünü genişletecek, seçilmiş yerel yöneticilerin iradesini koruyacak bir irade göstermemektedir. Bu nedenle Türkiye’nin AB vizyonu, iktidar açısından giderek hukuk devleti olma hedefinden uzaklaşmış; göç, güvenlik, ticaret ve diplomatik pazarlık başlıklarına sıkıştırılmış dar bir dış politika aracına dönüşmüştür.

Avrupa Parlamentosu’nda Türkiye aleyhine bu kadar ağır ifadelerin metne alınmış olması, Türkiye’nin Avrupa nezdinde ağırlığını ve ciddiyetini yitirdiğini göstermektedir. İktidarın dış politikadaki savrulan ve stratejik vizyondan yoksun uygulamaları Avrupa’nın önünde Türkiye’yi ikinci sınıf muameleyle karşı karşıya bırakmıştır.

Kararda özellikle yargı bağımsızlığına ilişkin kaygılar, Anayasa Mahkemesi kararlarının alt mahkemelerce uygulanmaması, siyasi nitelikli yargı süreçleri, gizli tanık beyanlarının yaygın kullanımı, muhalefet siyasetçilerine ve yerel yöneticilere yönelik soruşturma ve tutuklamalar, seçilmiş belediye başkanlarının görevden alınması ve kayyum uygulamaları üzerinde durulmuştur. Bu tespitler, Türkiye’de hukuk devletinin yalnızca teknik bir yargı meselesi değil, demokratik temsil ve seçme-seçilme hakkı bakımından da ciddi bir kriz yaşadığını göstermektedir.

Anayasa Mahkemesi kararlarının etkisiz bırakılması, gazetecilere, akademisyenlere, avukatlara, sanatçılara, sivil toplum temsilcilerine ve muhalif siyasetçilere yönelik baskılar, Türkiye’nin Avrupa Birliği sürecinin neden ilerlemediğini gösteren başlıca örnekler hâline gelmiştir. Bu dosyalar yalnızca bireysel hak ihlali iddiaları değil; Türkiye’de yargının siyasallaşması, demokratik rekabetin baskı altına alınması ve anayasal kurumların işlevsizleştirilmesi bakımından Meclis tarafından ele alınması gereken yapısal sorunlardır.

Avrupa Parlamentosu kararında Türkiye’nin stratejik önemi de açıkça kabul edilmektedir. Türkiye’nin NATO müttefiki olması, Karadeniz güvenliği, Ukrayna savaşı, Doğu Akdeniz, enerji güvenliği, göç yönetimi, terörle mücadele, ticaret ve tedarik zincirleri bakımından Avrupa için kritik bir ÷lke olduğu belirtilmektedir. 2024 yılı itibarıyla Türkiye-AB ticaret hacminin 210 milyar avronun üzerinde olduğu, Avrupa Birliği’nin Türkiye’nin en büyük ticaret ortağı ve başlıca doğrudan yatırım kaynağı olduğu da kararda yer almaktadır.

Ancak Türkiye’nin stratejik önemi, iktidarın anayasaya bağlı hukuk devleti olma yükümlölüklerini ortadan kaldırmamaktadır. Hükümetin yıllardır yaptığı temel hata,

Türkiye'nin jeopolitik konumunu, hukuk devleti alanındaki gerilemeyi telafi edecek bir pazarlık kozu gibi görmesidir. Oysa AB ile güçlü, kalıcı ve eşitlikçi bir ilişki; yalnızca göç mutabakatları, güvenlik işbirliği ve ticaret hacmi üzerinden kurulamaz.

Türkiye'nin Avrupa Birliği ile ilişkileri, ne teslimiyetçi bir dış politika anlayışına ne de içi boş hamasetle yürütülen bir kopuş söylemine mahkûm edilebilir. Türkiye, tarihsel birikimi, jeopolitik konumu, üretim kapasitesi, genç nüfusu, savunma gücü, bölgesel etkisi ve NATO üyeliğiyle Avrupa'nın çevresinde tutulacak sıradan bir ülke değildir. Türkiye, Avrupa güvenliği, Karadeniz dengesi, Doğu Akdeniz, enerji arzı, göç yönetimi, ticaret yolları ve bölgesel istikrar bakımından merkezi önemde bir ülkedir. Bu nedenle Türkiye-AB ilişkileri, ancak egemen eşitlik, karşılıklı saygı, ulusal çıkarların korunması ve demokratik hukuk devleti ilkesi temelinde sağlıklı biçimde sürdürülebilir.

Bugün iktidarın temel sorunu, Türkiye'nin bu stratejik ağırlığını güçlü bir demokratik devlet kapasitesiyle birleştirememesidir. Hukukun üstünlüğünden uzaklaşan, yargı bağımsızlığını tartışmalı hâle getiren, seçilmiş yerel yöneticilere müdahale eden, Anayasa Mahkemesi kararlarını uygulamayan, basın ve ifade özgürlüğünü daraltan bir yönetim anlayışı, Türkiye'nin uluslararası alandaki pozisyonunu zayıflatmaktadır. Milli çıkar, keyfi yönetimin veya hukuk tanımazlığın değil, güçlü kurumların, öngörülebilir yargının, demokratik meşruiyetin ve vatandaşlarının haklarını koruyan bir devlet düzeninin üzerinde yükselir.

Türkiye'nin Avrupa Birliği üyelik hedefi de bu açıdan yeniden tanımlanmalıdır. Bu hedef, Türkiye'nin ulusal egemenliğinden taviz vermesi anlamına gelmemektedir. Tam tersine, hukuk devleti standardını yükselten, ekonomisini güçlendiren, gençlerine serbest dolaşım ve eğitim imkânı sağlayan, üreticisinin Avrupa pazarında adil rekabet etmesini mümkün kılan, vatandaşlarının pasaportunu itibarlı kılan ve Türkiye'yi kendi bölgesinde daha güçlü kılan bir stratejik tercihtir. İktidarın görevi bu hedefi iç politikada propaganda malzemesi yapmak değil; Türkiye'nin itibarını, vatandaşlarının haklarını ve devletin kurumsal kapasitesini adımları atmaktır.

Avrupa Birliği'nin Türkiye'ye yaklaşımındaki çifte standartlar ve özellikle Kıbrıs, Doğu Akdeniz, vize uygulamaları ve göç politikası alanlarında zaman zaman ortaya çıkan tek taraflı tutumlar da Meclis tarafından açıkça değerlendirilmelidir. Türkiye, AB ile ilişkilerinde kendi ulusal çıkarlarını, egemenlik haklarını, Kıbrıs Türklerinin meşru hak ve güvenliğini, Doğu Akdeniz'deki hak ve menfaatlerini ve vatandaşlarının onurunu korumak zorundadır. Ancak bu haklı hassasiyetler, iktidarın demokrasi ve hukuk devleti alanındaki ağır sorumluluğunu perdelemek için kullanılamaz. Türkiye'nin dışarıda güçlü olmasının yolu, içeride hukuka bağlı, demokratik ve kurumsal olarak güçlü bir devlet olmaktan geçmektedir.

Bu çerçevede Gümrük Birliği'nin güncellenmesi, vize serbestisi diyalogunun yeniden canlandırılması, öğrenciler, akademisyenler, iş insanları ve vatandaşlar bakımından vize süreçlerinin kolaylaştırılması, Avrupa Yatırım Bankası'nın Türkiye'de yeniden devreye girmesi, dijital dönüşüm, sanayi politikası, istihdam ve bölgesel kalkınma başlıkları Türkiye bakımından önemlidir. Ancak bu alanların hiçbirisi, iktidarın otokratik bir yönetim sergilemesini örtmek için kullanacağı teknik başlıklar hâline getirilmemelidir. Türkiye'nin AB ile ekonomik entegrasyonu, hukukun üstünlüğü ve anayasaya uygunluk ile birlikte ele alınmalıdır.

Göç başlığı ise Türkiye-AB ilişkilerinde ayrıca kritik bir noktaya gelmiştir. Avrupa Parlamentosu'nun aynı dönemde kabul ettiği yeni geri dönüş düzenlemesi, AB'de yasal kalış hakkı bulunmayan üçüncü ülke vatandaşlarının geri gönderilmesini hızlandırmayı, geri dönüş

kararlarının daha etkin uygulanmasını ve AB dışındaki ülkelerde “geri dönüş merkezleri” kurulabilmesini mümkün kılan hükümler içermektedir. Bu düzenleme, Avrupa Birliği’nin göç politikasında insan hakları merkezli sorumluluk paylaşımı yerine, göç yükünü üçüncü ülkelere dışsallaştıran daha sert bir hatta yöneldiğini göstermektedir.

Türkiye açısından bu gelişme son derece önemlidir. Türkiye, 2014 tarihli Türkiye-AB Geri Kabul Anlaşması ve 18 Mart 2016 Türkiye-AB Mutabakatı sonrasında zaten uzun süredir Avrupa’nın göç politikasında tampon ülke olarak konumlandırılmak istenmiştir. Yeni AB geri dönüş düzenlemesiyle birlikte, Türkiye üzerinden Avrupa’ya geçen üçüncü ülke vatandaşlarının Türkiye’ye iadesi, Türkiye’de yeni geri dönüş merkezleri kurulması, göç fonları, vize serbestisi veya Gümrük Birliği güncellemesi karşılığında Türkiye’ye yeni göç yükümlülükleri dayatılması gibi ihtimaller yeniden gündeme gelebilecektir.

Göç yönetimi, iktidarın kapalı kapılar ardında yürüteceği bir pazarlık alanı olmamalıdır. Türkiye, AB’nin düzensiz göçü kendi sınırları dışında tutmak için kullanacağı bir bekleme odası, geri dönüş merkezi veya tampon ülke hâline getirilmemelidir. Türkiye’nin insani sorumlulukları vardır; ancak bu sorumluluk, Avrupa’nın kendi iltica ve göç yükünü Türkiye’ye devretmesini meşrulaştırmamalıdır. Göç politikası; insan hakları, uluslararası koruma, geri göndermeme ilkesi, sosyal uyum, yerel yönetimlerin yükü, kamu kaynaklarının şeffaf kullanımı ve toplumsal barış ilkeleri çerçevesinde Meclis tarafından denetlenmelidir.

AB ile yapılacak her göç anlaşması veya geri kabul düzenlemesi, Türkiye’nin demografik dengeleri, sosyal uyumu, ekonomik kapasitesi, sınır güvenliği, yerel yönetimlerin yükü, kamu kaynaklarının kullanımı, vatandaşların güvenliği ve sığınmacıların temel hakları bakımından şeffaf biçimde değerlendirilmelidir. Türkiye, mali destek, vize kolaylığı veya Gümrük Birliği pazarlıkları karşılığında yeni göç yükümlülükleri üstlenecekse, bunun şartları kapalı kapılar ardında değil, Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin denetimi altında belirlenmelidir.

Dışişleri Bakanlığı, Avrupa Parlamentosu kararını “temelsiz iddialara ve yanlış bilgilere dayanan”, “gerçeklerle bağdaşmayan” ve “ideolojik ezberleri yansıtan” bir metin olarak nitelendirmiştir. Ancak iktidarın her eleştiriyi dış müdahale, her uluslararası insan hakları değerlendirmesini Türkiye karşıtlığı, her yargı bağımsızlığı çağrısını egemenliğe müdahale olarak göstermesi, Türkiye’nin gerçek sorunlarını ortadan kaldırmamaktadır. Türkiye’nin Avrupa Birliği sürecindeki tıkanmanın temel nedeni dış aktörlerin raporları değil; içeride hukukun üstünlüğünden, demokratik standartlardan ve temel haklardan uzaklaşan yönetim anlayışıdır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin görevi, hükümetin diplomatik savunma metinlerini tekrar etmek değil; Türkiye’nin ulusal çıkarlarını, vatandaşların haklarını ve ülkenin demokratik geleceğini denetlemektir. Avrupa Parlamentosu raporunda yer alan değerlendirmelerin tamamı kabul edilsin veya edilmesin, bu rapor Türkiye’nin AB ile ilişkilerinde geldiği aşamayı, üyelik hedefinin neden ilerlemediğini, hükümetin reform söylemi ile uygulamaları arasındaki farkı ve göç başlığı üzerinden Türkiye’ye yüklenebilecek yeni riskleri tartışmaya açmaktadır.

Türkiye’nin Avrupa Birliği ile ilişkilerinde esas mesele, stratejik ortaklık ile demokratik reformların birbirine karşıt iki seçenek gibi sunulması değildir. Asıl mesele, Türkiye’nin stratejik önemini demokratik hukuk devletiyle birleştirip birleştiremeyeceğidir. Güçlü,

demokratik, özgürlükçü, hukuk devleti ilkesine bağlı ve Avrupa standartlarıyla uyumlu bir Türkiye, hem kendi vatandaşları hem de bölgesi için daha güvenilir ve etkili bir aktör olacaktır.

Bu çerçevede millî duruş, Avrupa ile ilişkileri koparmak değil; Türkiye'nin eşit, saygın, demokratik ve güçlü bir ülke olarak masada yer almasını sağlamaktır. İktidarın bugünkü politikası ise Türkiye'yi ne Avrupa Birliği sürecinde ilerletebilmekte ne de ulusal çıkarlarını yeterince koruyabilmektedir. Türkiye'nin ihtiyacı, bir yandan demokratik reformlarla hukuk devleti zeminini güçlendirmek, diğer yandan AB ile ilişkilerde göç, vize, ticaret, güvenlik, Kıbrıs ve Doğu Akdeniz başlıklarında egemen eşitliğe dayalı, şeffaf ve milli çıkarları esas alan yeni bir siyasal hat oluşturmaktır.

Bu nedenlerle, Avrupa Parlamentosu'nun 17 Haziran 2026 tarihli Türkiye kararı, Türkiye'nin Avrupa Birliği üyelik vizyonu, hükümetin AB ile ilişkilerde izlediği politika, üyelik müzakerelerinin fiilen donmuş olması, Gümrük Birliği'nin güncellenmesi, vize serbestisi, göç ve geri kabul politikaları, yeni AB geri dönüş düzenlemelerinin Türkiye'ye muhtemel etkileri ile demokrasi, hukukun üstünlüğü, yargı bağımsızlığı, yerel demokrasi, temel hak ve özgürlükler ve insan hakları alanındaki gelişmeler hakkında genel görüşme açılması gerekmektedir.